

РОЗДІЛ I

Історія, зарубіжний та вітчизняний досвід, перспективи розвитку мистецької та технологічної освіти.

УДК 316.722(477)

<https://doi.org10.31652/3041-1017-PIATE-2025.5.01>

Грінченко Т.Д.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна
tatyana_grinchenko@ukr.net*

Белінська Т.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Вонсович І. О.

*викладач вищої категорії,
Одеський морехідний фаховий коледж морського та
рибпромислового флоту ім. Олексія Соляника
innulik1982@gmail.com
м. Одеса, Україна
e-mail: innulik1982@gmail.com*

ФУНКЦІЇ МУЗИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (СОЦІОЛОГІЧНА)

Музика – мистецтво, яке виховує, робить життя прекрасним, врешті, уявити собі світ без музики - неможливо. З таких слів варто розпочинати навчання здобувачів спеціальності В5 Музичне мистецтво, оскільки саме вони мають наповнювати світ звуками музики, стати її хранителями, зберігачами та примножувачами популяції «класичних музикантів», тих, хто вміє виконувати, а головне, розуміти послання, залишені нам композиторами минулого і сучасності.

Психологічний стан студентів та викладачів в буремний час російсько-української війни може бути значно покращеним, якщо кожен з нас максимально спрямує свою педагогічну/студентську творчу діяльність на допомогу Збройним силам України, сконцентрує свої зусилля на створенні та виконанні музичних творів патріотичного характеру та змісту. Всі ми пам'ятаємо, як «Червона калина» у виконанні Андрія Хливнюка на самому початку повномасштабного вторгнення підняла дух українців, надихнула нас на боротьбу з ворогом. Виконанням цієї української пісні захоплювався цілий світ, вона звучала в різних інтерпретаціях та варіантах, вселяючи віру в нашу неминучу Перемогу.

В свою чергу «відродження інтересу до української культури, вивчення та написання нових творів, навіяних воєнною тематикою, пошуки шляхів естетичного виховання на основі патріотизму і відданості українським

цінностям» [2, с.162] спонукають викладачів до трансформації музичної освіти, спрямування її мети, цілей та завдань на виконання найголовнішої у наш час місії – здобуття Перемоги над одвічним ворогом.

Музична освіта є невід’ємною складовою музичної культури України. В період повномасштабного вторгнення ми відмічаємо значну активізацію творчості митців, художніх колективів, солістів [2, с.163], основною метою яких поряд із допомогою Збройним силам України є «збереження і примноження культурного надбання нашого народу, виховання дітей і молоді на основі українських традицій, передача наступним поколінням пам’яті про події кожного дня російсько-української війни, відображених у нашій новій музиці, літературі, поезії, образотворчому мистецтві тощо [Там само].

Необхідність збереження культурного коду українців у період воєнного стану вимагає оновлення змісту музичної освіти, значного покращення якості навчального процесу, зміни репертуарної політики музичних шкіл, солістів, художніх колективів (повна відмова від творів російських композиторів, популяризація творів композиторів України та рідного краю). Результатом має стати активізація концертної діяльності, виступи дітей та молоді у реабілітаційних центрах, шпиталях, на концертних майданчиках міст і сіл тощо.

Однією із ланок діяльності вчителя музики є профорієнтаційна робота - залучення дітей до навчання гри на музичному інструменті. Від переконливості «музичного агітатора» в глобальному розумінні залежить рівень загальної культури нашого суспільства [1, с.11].

Успішність профорієнтаційної діяльності може бути більш продуктивною у разі дослухання до наступних порад для батьків, які вважають заняття музикою зайвими у вихованні своєї дитини. Ці поради, в цілому визначають соціальну функцію музичної педагогіки, яка нині має бути адаптованою до умов військового стану.

Соціальна функція музичної педагогіки відповідає за формування особистості учня на засадах активізації його пізнання музичного мистецтва. Під час війни ми маємо більше звертатися до музики України та рідного краю: співу народних пісень, виконання творів українських композиторів, які піднімають бойовий дух українців, навчають любити красу, доводять незламність духу нашої нації. Роль музики у буремні часи, які ми переживаємо нині, є беззаперечно важливою.

Соціальна функція музичної педагогіки виявляється у підготовці маленьких українців до теперішньої/майбутньої боротьби з ворогом та у формуванні їхнього характеру. Заняття музикою виховують в учнів дисципліну і волю - цьому сприяє необхідність їх постійності, регулярності, завзятості; заняття музикою розвивають у дитини математичні здібності, просторове мислення (на скрипці грав Альберт Ейнштейн; професорський склад фізиків і математиків Оксфордського університету в обсязі 70% відсотків є членами музичних товариств). Діти-музиканти краще розмовляють і пишуть, легше запам’ятовують іноземні слова, швидше опановують граматику [1, с.8]. Розуміння музичної ієрархічності (чітка структурованість фраз, речень, мотивів, невеликих тем і фрагментів) полегшує розуміння ієрархічного і

структурованого комп'ютера. Музичні заняття розвивають у дітей навички спілкування, комунікативність – гра творів композиторів, написаних у різні часи, навчає музиканта перевтілюватися, доносити до слухачів почуття, які автори переживали у період їх створення. Відвідування музичної школи, спілкування з учителем віч-на-віч, індивідуальна форма навчання у поєднанні зі спілкуванням з такими ж, зацікавленими музичним мистецтвом однолітками, вчить співчутливості, терплячості, уважності до оточуючого середовища, до батьків, вчить ввічливості з людьми похилого віку («дитина, яка несе в руках музичний інструмент чи займається на фортепіано, дивиться на світ чистими, ІНШИМИ очима!» [1, с.13].) Під час навчання у музичній школі учні набувають вкрай важливого вміння – вміння включатися по команді, з дитинства розуміти значення слова *deadline*, оскільки призначені на той чи інший час технічні заліки, академконцерти не можливо відмінити чи перенести на «потім», таким чином виховується витримка, своєрідна готовність виконувати дії «на замовлення». Музика також навчає багатовекторному мисленню: читання з аркушу виховує ще одну, вкрай необхідну в наш час якість - вміння одночасно пам'ятати про минуле, контролювати теперішнє і дивитися в майбутнє.

Як висновок, маємо нагадати про те, що в період повномасштабного вторгнення ворога на нашу землю, всі ми чуємо, що наші українські «музи» не мовчать! Дякуючи Збройним силам, працюють наші солісти/художні колективи, гастролюють оркестри (<https://www.facebook.com/reel/2530786137272129>), іноді з шаленим успіхом пропагандуючи «нову» музику наших українських композиторів (З. Алмаші, І. Завгороднього, Я. Шлябанської, О. Шмурака, М. Коломійця та інших). Також українські композитори «продовжують розвивати духовну музику, адаптують її до сучасних тенденцій та вимог, поєднують традиційні елементи з експериментальним звучанням та цікавим інструментальним супроводом, що створює нові можливості для вираження музичного духовного змісту [3, с.76]. Саме тому творчість українських композиторів в наш час є безцінним скарбом, який необхідно підтримувати і розвивати як в Україні, так і за її межами [3, с.177].

Одним із головних завдань музичної педагогіки (соціальна функція) є забезпечення безперервності навчального процесу, активна підготовка майбутніх класичних музикантів до популяризації української культури у світі, необхідність допомогти дитині досягнути успіху в навчанні, який обов'язково відволіче її від воєнного жахіття, надасть енергію для подолання труднощів, розбудить у її серці почуття гідності і гордості за свої досягнення.

Дослідження аксіологічної і педагогічної функцій музичної педагогіки є темою наших наступних публікацій.

Список використаних джерел:

1. Грінченко Т. Д. Методика викладання фахових дисциплін: навч.-методич. посібник. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 204 с. <https://doi.org/10.31652/378.016:7-1-204>

URI <https://dspace.vspu.edu.ua/items/90463d2c-4100-4be8-be98-7b27ad6368ac>

2. Грінченко, Т. Д., Зузяк, Т. П. і Сідорова, І. С. (2024) «Трансформація мистецької освіти в умовах воєнного стану (на прикладі факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ імені М.Коцюбинського)», Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти [Naukovij časopis: Teoriâ i metodika mistec'koï osviti] [Scientific Journal: Theory and Methodology of Arts Education]. Publisher: Dragomanov Ukrainian State University. [Kyiv, Ukraine], 31, с. 161–168. <https://doi.org/10.31392/UDU-ps.series14.2024.31.21>
3. Грінченко Т., Клітинська О. Роль духовної музики у творчості українських композиторів. (2023). Мистецтво в культурі сучасності: теорія та практика навчання, 1, [https://doi.org/10.31652/3041-1009-2023\(1\)-10](https://doi.org/10.31652/3041-1009-2023(1)-10)